

Social- och omsorgsförvaltningen

Klicka här för att ange text.

2023-06-20

Dnr SON 2023-597

Social- och omsorgsnämnden

Åtgärdsplan 2023

Förslag till social- och omsorgsnämndens beslut

1. Upprättat förslag till åtgärdsplan för 2023 och framåt godkänns.
2. Uppdrag ges till förvaltningschefen att till nämndens sammanträde i augusti ta fram ett förslag att hos kommunstyrelsen hemställa om ett omställningsstöd för perioden 2024-2026 på 20, 15 och 10 mnkr.

Ärende

Med anledning av ett ekonomiskt underskott har en samlad åtgärdsplan tagits fram. Enligt gällande ekonomistyrningsregler ska en åtgärdsplan redovisas vid budgetavvikelse om 1 % av budgetram.

Åtgärderna i handlingsplanen handlar främst om indirekta och långsiktiga kostnadsreduceringar såsom förändrade riktlinjer för beslut om insatser, översyn av boendeformer och stöd kopplat till boende. Förslag såsom att reducera eller avveckla verksamhet är en mindre del av planen.

Målsättning med nämndens verksamhet är att den ska vara ändamålsenlig och kostnadseffektiv därför är arbetsprocesser och utvärdering av nyttoeffekten en central del av de åtgärder som tagits fram. Planen avser även att stärka nämndens målsättning att varje individ ska få förutsättningar att leva ett så självständigt liv som möjligt vilket avspeglas i arbetet med riktlinjer och boendeformer där tidigare utformning av verksamhet och beslut till viss del inneburit en inlåsningseffekt och en risk för stagnering i den individuella utvecklingen.

Sammantaget är prognosen för kostnadseffektivisering enligt framtagen plan ca 55 mnkr med helårseffekt 2026. Denna prognos bör dock sättas i relation till de förändringar inom sektorn som förväntas ske inom de närmsta åren; förslag om skapande av nya förvaltningar, nya arbetssätt utifrån förslag om ny socialtjänstlag och omställning till en nära socialtjänst, vilket kan påverka utfallet.

De föreslagna förändringarna bedöms dock leda till förutsättningar som gynnar nämndens målsättningar om ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet.

Beslutsunderlag:
Tjänsteskrivelse – Åtgärdsplan 2023.docx

Bakgrund

Påverkansfaktorer för framtagande av åtgärdsplan

Bokslutet för social- och omsorgsnämnden 2022 redovisade ett samlat underskott på ca 13 mnkr. Med givna förutsättningar och de antaganden som är gjorda beräknas resultatet för innevarande år bli sämre, prognostiserat underskott för SON är 20 mnkr och Leanlink ca 30 mnkr. Totalt underskott ca 50 mnkr.

I den ekonomiska analys som pågår inom Leanlink har de delat in de kostnader som ligger till grund för underskottet i

- 1) Kostnader kopplade till inre effektivitet, som Leanlink direkt kan påverka och har en egen åtgärdsplan för
- 2) Kostnader kopplade till verksamhet, bedöms vara kopplade till ökade behov.

Underskottet inom SON består framför allt av en ökning av OPI (4,6%), som överskrider kommunens indexökning (3%), samt hyresökningar. För planperioden påverkar utbyggnaden av nya boenden kommande ökade kostnadsnivåer, som behöver täckas i budgeten.

I budget för 2024 finns även ytterligare kostnadsreduceringar om sammanlagt 8 mnkr för Leanlink och social- och omsorgsförvaltningen avseende stöd, ledning och administrationsfunktioner.

Åtgärdsförslag/plan

Förvaltningen föreslår åtgärder inom flera olika områden; riktlinjer, boende/boendeformer, icke lagstadgad verksamhet, upphandlingar/enskilda avtal.

De två områden som förväntas ge störst ekonomisk effekt är arbetet med riktlinjer och boende/boendeformer.

Övriga kostnadsreducerande åtgärder innebär en stramare hållning avseende samverkan med civilsamhället och ambitionssänkning inom det egna valet för personer med rätt till LSS.

Förändring av riktlinjer

Utvecklingsarbete avseende tolkning av lagstiftning, förhållningssätt och praxis.

Förvaltningens utförande av nämndens uppdrag bygger på tolkningar av lagstiftning, praxis och riktlinjer.

I förvaltningens strävan efter att erbjuda en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet behöver förhållningssätt genomlysas, tolkningar av lagstiftning analyseras och riktlinjer revideras.

Att ha utarbetade riktlinjer för vem som ska erbjudas insatsen, nära följa resultat för individen samt ha tydliga målsättningar med insatsen ger en trygghet och säkerhet i både utredning, beslutsprocess samt utförande. Förvaltningen har därför tagit fram förslag på riktlinjer som avser beslut om insats både enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Riktlinjen syftar till att skapa enhetligt synsätt vid bedömningar och att beslut fattas enligt gällande lagstiftning, men även ett ställningstagande för vad skäliga respektive goda levnadsvillkor bedöms vara i Linköpings kommun.

Konsekvensbeskrivning

Medborgarperspektiv: Att tydliggöra, praxis och riktlinjer med målsättning att få en likvärdig och rättssäker handläggning, ska aldrig åsidosätta möjligheten till individuell behovsprövning. Däremot ska arbetet resultera i en tydligare förväntan på insatsens målsättning både för individen och utföraren. Att systematiskt följa upp och ompröva biståndsbeslut medför en kvalitetssäkring av att insatsen ger önskad effekt och är ändamålsenlig.

Verksamhetsperspektiv: För medarbetare blir det en tydlighet i handläggningen och utförandet, men kan inledningsvis öka arbetsbördan då uppföljningarna enligt riktlinjen i vissa fall ska ske med tätare frekvens än tidigare.

Boende och boendeformer

Bostad med särskild service

Inom Social- och omsorgsnämndens ansvarsområde finns cirka 460 bostäder med särskild service för vuxna personer med funktionsnedsättning enligt LSS och 225 bostäder med särskild service för personer med psykisk funktionsnedsättning enligt SoL.

Boenden bedrivs av egenregin (Leanlink) och av privata utförare. Pågående uppföljningar visar att det finns ett antal personer som skulle kunna få sina stödbehov tillgodosedda genom andra insatser som träningsboende, motivationsboende eller ordinärt boende med boendestöd. Detta kan då frigöra platser till de som i dag har icke verkställda beslut om särskilda boenden. Bedömningen är även att det kan minska utbyggnadstakten för särskilda boenden vilket är starkt kostnadsreducerande.

Ett pilotprojekt har genomförts inom socialpsykiatrins verksamhetsområde på tre boenden. Handläggare har följt upp samtliga boende och haft dialog med medarbetare som utför stödet. Uppföljning har genomförts med samtliga boende. Detta har resulterat i att det bedöms möjligt att avveckla Centrum stödboende och ersätta det med boendestöd med bas med bibehållen kvalitet för berörda personer.

Uppföljning/kartläggning av samtliga särskilda boenden hos egenregin och privata utförare pågår med syftet att göra en fortsatt planering för de personer som bedöms kunna få sina behov tillgodosedda genom andra stödinsatser. Uppdraget är att personer som inte har behov av särskilt boende ska erbjudas andra stödinsatser och på så sätt ska platser på särskilda boenden frigöras för de som har omfattande stödbehov.

Konsekvensbeskrivning

Medborgarperspektiv: En normalisering av individen, samt dess egna förmåga genom att erbjuda stöd utifrån individens behov.

Verksamhetsperspektiv: Minskar "inlåsnings effekter", när individer ges rätt insats/rätt stöd utifrån sina behov. Minskar tid för verkställighet till bostad med särskild service, samt ger nya förutsättningar till att prognostisera behovet av nybyggnation.

Skyddat boende för våldsutsatta kvinnor

Linköpings kommun placerar idag kvinnor med barn utanför kommunen när det finns akut behov av skydd vid våldsutsatthet. Detta har en stor påverkan på barnen som behöver bryta upp från förskola/skola och kamrater men även kostsamt för nämnden. Det försvårar även utredningsarbetet för att bedöma det fortsatta behovet när placeringen är extern. Vi vill utveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor ytterligare genom att erbjuda möjlighet att utredas på hemmaplan vilket i enlighet med nya föreskrifter stärker barnperspektivet. Detta ska ske genom att erbjuda akut placering i lägenhet försedd med skalskydd, samt ett ökat emotionellt och praktiskt stöd till kvinnan och barnet under en kort intensiv utredningstid. Detta för att bättre och snabbare kunna bedöma det fortsatta behovet av skydd och stöd. Att ge den akuta situationen den tid som krävs för en korrekt och samlad bedömning av kvinnan/barnets

behov borgar för en mer kvalitativ och hållbar utredning med utgångspunkt i att så lite som möjligt påverka barnets situation.

Konsekvensbeskrivning

Medborgarperspektiv: Individerna erbjuds både skydd och stöd på hemmaplan och kan därmed upprätthålla positiva relationer. Utifrån ett barnperspektiv får barnet behålla kontakten med förskola, skola, kamrater, som är viktiga skyddsfaktor för ett barn.

Verksamhetsperspektiv: Blir mer kostnadseffektivt, då insatsen sker på hemmaplan, stöd ges samtidigt som utredning kring det fortsatta behovet av skydd och stöd pågår.

Icke lagstadgad verksamhet

IOP - Idéburet Offentligt Partnerskap

Linköpings kommun har sedan 2012 en samverkansöverenskommelse mellan kommunen och den idéburna sektorn. Målet med IOP är att säkerställa att den idéburna sektorn kan bedriva verksamhet som kommunen är i behov av under ekonomiskt trygga och tydliga förhållanden. En IOP förutsätter att båda parter bidrar till att en verksamhet kan bedrivas. Social- och omsorgsnämnden har idag 11 IOP:er, några av IOP:erna är i samverkan med andra förvaltningar. Vid nämndens sammanträde i maj 2023 beslutades att avsluta två IOP'er. Social- och omsorgsförvaltningens bedömning är att de individer som i nuläget får stöd genom IOP verksamheterna hos Stadsmissionen och Domkyrkopastoratet har rätt till insatser inom ramen för ordinarie linjeverksamhet inom socialtjänsten respektive Migrationsverket.

RSMH Fyren avslutas i februari 2024. Analysen av IOP överenskommelsen synliggör att det är ett fåtal individer som drar nytta av kommunens finansiering. Föreningen beskriver att det är ca 5-6 unika individer som besöker föreningens lokaler på veckobasis, antalet har successivt minskat.

Nämnden behöver ta ställning till vilka IOP:er som ingår i nämndens ansvar utifrån gällande reglemente.

Konsekvenser

Medborgarperspektiv: Civilsamhället är en viktig aktör som ett komplement till det professionella uppdraget inom välfärdssektorn och för att möta kompetensutmaningarna framöver.

Verksamhetsperspektiv: Vid minskade ekonomiska ramar blir det viktigt att nämnden/förvaltningen har en kostnadseffektiv verksamhet, som ger individen

möjligheter och förutsättningar att leva ett självständigt liv. Det innebär att kommunens egna verksamheter kan komma att ställas mot civilsamhällets insatser vid prioriteringar om vilka insatser som bedöms ge mest effekt och vara mest kostnadseffektiva.

LSS Kultur och fritidsavtal

Inom ramen för nuvarande uppdrag avseende kultur och fritidsverksamhet, LSS, så har vissa kostnadseffektiviseringar redan skett under 2023. Minskningen består av reducering av en årsarbetare fritidskonsulent, administrativa besparingar i form av minskat porto och trycksaker i och med övergång till digital information. Leanlink har även avslutat avtal med vissa föreningar (ex Medley), samt genomfört en översyn av egenavgifter, total besparing 1,1 mkr 2023.

Från och med 2024 föreslås fortsatt översyn/reducering av ersättning till föreningar. Färre aktiviteter med övernattningar, men ett större utbud av dagsutflykter och som kan erbjudas till fler och till en lägre kostnad. En ökad möjlighet att i högre utsträckning kunna använda ordinarie personal som har resursspass istället för timanställda. Fortsatt översyn av egenavgifter och minskade kostnader i samband med aktiviteter ex entréer, hyra av bil/buss etc. Total besparing till 2025 2,5-3 mkr/år.

Konsekvensbeskrivning

Medborgarperspektiv:

För berörda medborgare så blir konsekvenserna ett något minskat utbud, då stödet till vissa föreningar upphör. Dock fortsätter samarbetet och förhoppningsvis kan detta leda till att föreningens verksamhet anpassas och erbjudas även medborgare med funktionshinder.

Verksamhetsperspektiv:

Fortsatt översyn kommer att ske inom uppdragets ram med målsättningen att erbjuda aktiviteter till så många som möjligt. Vissa nuvarande aktiviteter är relativt kostsamma och när en mindre grupp, dessa behöver ses över och hitta mer kostnadseffektiva alternativ.

Områdesteam

I juni 2021 beslutade nämnden att ge Leanlink ett utvecklingsuppdrag att etablera områdesteam, som en åtgärd för kommunens arbete att motverka segregation och som en del i det trygghetsskapande arbetet i Linköpings kommun, i huvudsak tre stadsdelar, Skäggetorp, Berga och Ryd. Utifrån inriktningsbeslut om att nära socialtjänst ska etableras i fler stadsdelar de

närmaste åren, föreslås att teamen ska ingå i den nära socialtjänsten, vilket kan leda till en synergier och kostnadseffektivitet.

Konsekvensbeskrivning

Medborgarperspektiv: För medborgarna blir det tydligare vilka som representerar socialtjänsten, samt området, när arbetsplatsen är gemensam, oavsett roller.

Verksamhetsperspektiv: Utifrån ett verksamhetsperspektiv finns det vinster om samtliga som arbetar i ett område tillhör samma enhet och leds av samma chef, för att nå effektiviseringar och minska dubbelarbete. Det hindrar inte att medarbetarna i området har olika uppdrag, som t.ex. uppsökande, behandlande/stödjande och myndighetsutövande roller.

Öppen verksamhet med social samvaro aktiviteter/sysselsättning och boendestöd för vuxna (Ådala)

Det finns ett pågående avtal med Stadsmissionen Östergötland. Avtalet löper ut 31 december 2024 och går inte att förlänga. Ställningstagande till eventuell ny upphandling behöver fattas beslut om senast tidig höst 2023.

Verksamhetens budget uppgår till 3.7 miljoner kronor per år och innefattar aktiviteter, social samvaro och sysselsättning i en drogfri miljö samt boendestöd.

Konsekvenser

Medborgarperspektiv: För berörda medborgare blir konsekvenserna ett något minskat utbud, samtidigt som det finns andra öppna verksamheter som har möjlighet att erbjuda social samvaro och sysselsättning. När det gäller boendestöd finns det både verksamhetsuppdrag i egenregi samt upphandlade avtal med privata utförare.

Verksamhetsperspektiv: Vid minskade ekonomiska ramar blir det viktigt att nämnden/förvaltningen tar hänsyn till icke lagstadgad verksamhet samt effektiviseringar. Idag finns en del verksamheter som kan erbjuda stöd, sysselsättning och social samvaro. 2026 förväntas även en ny reform träda i kraft som innebär att socialtjänsten får ett ökat ansvar för stöd, sysselsättning och boende för målgruppen individer med skadligt bruk eller beroende samt samsjuklighet. Kommunen behöver ställa om verksamheter för att möta upp nya behov. Det innebär att kommunen inte upphandlar Ådala/framtida stödinsatser med start 2025, för att istället ges möjlighet att förbereda för ny reform 2026.

Upphandling

Reducering enskilda avtal

Inom öppenvården barn och unga har det under året beslutats om insatser som ligger utanför egenregin och upphandlad verksamhet. Dels handlar det om insatser som sker utanför Linköping kommun och som därmed är svåra att påverka, dels insatser som behöver andra kompetenser än vad egenregin eller upphandlad verksamhet har kunnat erbjuda. En kartläggning pågår av insatser som sker via enskilda avtal, för att bedöma vilka insatser som kan avslutas alternativt överföras till egenregin/upphandlad verksamhet.

Konsekvenser

Medborgarperspektiv: Individens behov, utifrån nämndens ansvarsområde, ska kunna tillgodoses med insatser via egenregin/upphandlad verksamhet i första hand.

Verksamhetsperspektiv: Verksamheten behöver löpande följa och analysera vilka som utgör nämndens målgrupp, samt de behov som ska tillgodoses via insatser. Det förutsätter en flexibilitet och mandat att ställa om, vilket de nya verksamhetsuppdragen, samt den kommande förvaltningsorganisationen kommer att möjliggöra på ett mer effektivt sätt.

Beräkning kostnadsreducering

Nedanstående tabell visar beräknad kostnadsreducering av föreslagna åtgärder på helår samt årlig effekt för åren 2023-2026.

	Kostnadsreducering helår mnkr	Effekt 2023 mnkr	Effekt 2024 mnkr	Effekt 2025 mnkr	Effekt 2026 mnkr
Förändring av riktlinjer	8	0,5	8	8	8
Boende och boendeformer	36,98	0,8	16	31,09	36,98
Icke lagstadgad verksamhet	8,88		5,38	8,28	8,28
Utveckling/innovation					
Upphandling	1,5	0,3	1,5	1,5	1,5
Summa	54,76	1,6	30,88	48,87	54,76

Sammanfattning

Social- och omsorgsnämnden har enligt senaste delårsrapporten ett prognostiserat underskott om 20 mnkr 2023. Därutöver tillkommer Leanlinks underskott inom SONs ansvarsområde med ca 30 mnkr. Enligt Linköpings kommuns ekonomistyrningsregler ska nämnden vid ett prognoserat underskott med mer än 1 procent av budgeten presentera en plan med åtgärder för att uppnå balans.

Förvaltningen föreslår främst indirekt kostnadsreducerande åtgärder inom två områden; förändring av riktlinjer och boende/boendeformer.

Förändring av riktlinjer syftar till att skapa enhetligt synsätt vid bedömningar och att beslut fattas enligt gällande lagstiftning, men även ett ställningstagande för vad skäliga respektive goda levnadsvillkor bedöms vara i Linköpings kommun.

Åtgärder kopplade till boende och boendeformer omfattar en kartläggning av behov för personer som idag erbjuds bostad med särskild service och syftet är att utforma ett mer adekvat stöd för delar av den målgruppen. Detta kan på kort sikt medföra att platser inom bostad med särskild service frigörs och kan användas till personer som väntar på verkställighet av beslut men lika viktigt att de personer som kan leva mer självständigt erbjuds insatser, ex i form av träningsboenden, motivationsboenden, eller ordinärt boende med boendestöd.

Åtgärdsplanen föreslår även reduktion av vissa ideburna offentliga partnerskap (IOP) samt en stramare hållning av enskilda avtal till privata utförare.

Att kraftigt reducera insatser innebär konsekvenser, främst för medborgare, men även för den kommunala organisationen. Andra nämnder behöver ta ett större ansvar då social- och omsorgsnämnden kostnadseffektiviserar och mer utför verksamhet direkt kopplade till reglementet. I föreslagen åtgärdsplan är reduktion av verksamhet därför en mindre del.

Kommunala mål

[Länk till kommunfullmäktiges övergripande mål](#)

Samråd

Åtgärdsplanen har arbetats fram tillsammans med Leanlink.

**Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om
medbestämmande i arbetslivet**

Information enligt 19 § medbestämmandelagen är genomförd.

Social- och omsorgsförvaltningen

Susanna Lundstedt

Beslutet skickas till:
Ekonomidirektör Peder Brandt